

(i) Printed Pages: 7

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	1	3	5
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	2
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 2nd Semester

1048

POLITICAL SCIENCE (In all Mediums)

Political Theory—II

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— (1) Question No. 1 is compulsory. Attempt any **nine** out of total **fifteen** questions. Each has **2** marks and the answer should be in **10—20** words.

(2) Rest of the paper is divided into **four** units. Each has **two** questions. Attempt any one of **18** marks each.

(3) For private and reappear candidates, who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

(Compulsory Question)

1. (i) Define Power.
- (ii) What do you mean by Authority ?
- (iii) Write down two characteristics of Legitimacy.
- (iv) Write down any two types of Political Culture.
- (v) What do you mean by manifest Political Socialisation ?
- (vi) Write down political rights of the citizens.
- (vii) Write down any four duties of an individual.

(viii) Define Rights.

(ix) What is the importance of December 10 ?

(x) What do you mean by Social Equality ?

(xi) Write down any four kinds of liberty.

(xii) What is the origin of the word Justice ?

(xiii) Write down two characteristics of Social Change.

(xiv) What do you mean by Direct Democracy ?

(xv) Define Elitest theory of Democracy. $9 \times 2 = 18$

UNIT—I

2. Define Authority and also discuss its characteristics.

$6 + 12 = 18$

3. Explain in detail the meaning and agents of Political Socialisation. $6 + 12 = 18$

UNIT—II

4. Discuss the meaning of rights and its different kinds.

$6 + 12 = 18$

5. Define Human Rights and explain its characteristics.

$6 + 12 = 18$

UNIT—III

6. Define Liberty and discuss the safeguards of Liberty.

$6 + 12 = 18$

7. What do you mean by Justice ? Discuss its political and social dimensions. $6 + 12 = 18$

UNIT—IV

8. Write down the meaning of social change and discuss various factors of social change. 6+12=18
9. "Liberal Democracy is the best form of Government." Do you agree with this viewpoint ? 18

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :— (1) प्रश्न नं. 1 अनिवार्य है। 15 में से कोई 9 प्रश्न करें। हरेक प्रश्न के 2 अंक हैं। उत्तर लगभग 10—20 शब्दों में हो।
- (2) बाकी प्रश्न-पत्र में चार यूनिट हैं। हरेक यूनिट में दो प्रश्न हैं, हरेक यूनिट में से कोई एक प्रश्न करें। हरेक प्रश्न के 18 अंक हैं।
- (3) प्राइवेट एवं री-अपीयर विद्यार्थी जिनके अंदरूनी मूल्यांकन के अंक नहीं लगे, उनके द्वारा लिखित परीक्षा में प्राप्त अंकों के अनुपात अनुसार अंक बढ़ा दिये जाएंगे।

(अनिवार्य प्रश्न)

1. (i) शक्ति की परिभाषा दो।
- (ii) सत्ता से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (iii) उच्चता की कोई दो विशेषताएं लिखो।
- (iv) राजनीतिक संस्कृति की कोई दो किस्में लिखो।
- (v) प्रत्यक्ष राजनीतिक सामाजीकरण से क्या अभिप्राय है ?
- (vi) नागरिक के राजनीतिक अधिकार लिखें।
- (vii) व्यक्ति के कोई चार कर्तव्य लिखें।
- (viii) अधिकारों की परिभाषा दो।
- (ix) 10 दिसम्बर का क्या महत्व है ?

- (x) सामाजिक समानता का क्या अर्थ है ?
- (xi) स्वतंत्रता की कोई चार किस्में लिखें।
- (xii) न्याय शब्द के उद्भव के बारे में लिखें।
- (xiii) सामाजिक परिवर्तन की कोई दो विशेषताएं लिखो।
- (xiv) प्रत्यक्ष लोकतंत्र से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (xv) लोकतंत्र के विशिष्ट वर्ग सिद्धांत का अर्थ लिखो। $9 \times 2 = 18$

यूनिट-I

- 2. सत्ता से क्या अभिप्राय है ? इसकी विशेषताओं की व्याख्या करें।
 $6+12=18$
- 3. राजनीतिक समाजीकरण के अर्थ और इसके एजेंटों की विस्तार से व्याख्या करें।
 $6+12=18$

यूनिट-II

- 4. अधिकारों का अर्थ बताइये और इसकी विभिन्न किस्मों की व्याख्या करो।
 $6+12=18$
- 5. मानव अधिकारों की परिभाषा दो और इसकी विशेषताएं लिखें।
 $6+12=18$

यूनिट-III

- 6. स्वतंत्रता की परिभाषा लिखें और स्वतंत्रता के रक्षा उपायों की व्याख्या करें।
 $6+12=18$
- 7. न्याय से क्या अभिप्राय है ? इसके राजनीतिक और सामाजिक पक्षों की व्याख्या करो।
 $6+12=18$

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਾ ਅਰਥ ਲਿਖੋ। ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੇ ਵਿਭਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 6+12=18
9. “ ‘ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ’ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਸਭਸੇ ਅਚਲੀ ਕਿਸਮ ਹੈ। ” ਕਥਾ ਆਪ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਸੇ ਸਹਮਤ ਹੈਂ ? 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

- ਨੋਟ :—** (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। 15 ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ। ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 10—20 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ।
- (2) ਬਾਕੀ ਪੇਪਰ ਦੇ ਚਾਰ ਯੂਨਿਟ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।
- (3) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਤੇ ਰੀ-ਅਪੀਅਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਲਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨੰਬਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨੰਬਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

1. (i) ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।
- (ii) ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (iii) ਉਚਿਤਤਾ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (iv) ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ।
- (v) ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (vi) ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਲਿਖੋ।

- (vii) ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਰਤੱਵ ਲਿਖੋ।
- (viii) ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।
- (ix) 10 ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ ?
- (x) ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (xi) ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ।
- (xii) ਨਿਆਂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
- (xiii) ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (xiv) ਪ੍ਰਤੱਖ ਲੋਕਤੰਤਰ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (xv) ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਵਰਗ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਅਰਥ ਲਿਖੋ।

$$9 \times 2 = 18$$

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 $6+12=18$
3. ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਮਾਜੀਕਰਣ ਦਾ ਭਾਵ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 $6+12=18$

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 $6+12=18$
5. ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
 $6+12=18$

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 6+12=18
7. ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 6+12=18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਅਰਥ ਲਿਖੋ। ਇਸਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 6+12=18
9. “ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ” ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਿਸਮ ਹੈ।” ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ? 18